

◇ فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ

سال سوم، شماره نهم، پاییز ۱۳۹۰

صفحات: ۹۸ - ۸۳

تاریخ وصول: ۱۳۸۹/۶/۲۹ - تاریخ پذیرش: ۱۳۸۹/۱۰/۵

رابطه ویژگی های شخصیت با روابط صمیمی همسر در زنان دارای همسر معتاد

فرح نادری*
زهرا افتخار**
صغری آملزاده***

چکیده

هدف پژوهش حاضر تعیین رابطه بین ویژگی های شخصیت (عصبیت، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) با روابط صمیمی همسران معتادان مرد مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد شهر اهواز بود. نمونه‌ی مورد مطالعه در این پژوهش شامل ۲۰۰ نفر از همسران معتادان بود که به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده شامل پرسشنامه‌ی شخصیتی نئو و مقیاس صمیمیت (IS) بودند. تحقیق حاضر از نوع همبستگی بود. داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون تجزیه و تحلیل شدند. نتایج پژوهش بیانگر وجود رابطه منفی معنی دار بین ویژگی شخصیت عصبیت با روابط صمیمی همسر و رابطه مثبت معنی دار بین ویژگی های شخصیت برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن با روابط صمیمی همسر بود. همچنین تحلیل رگرسیون نشان داد که ویژگی های شخصیت عصبیت، وجدانی بودن، باز بودن و برون گرایی پیش‌بین‌های مناسبی برای متغیر ملاک یعنی روابط صمیمی همسر هستند.

کلید واژگان: ویژگی های شخصیت، روابط صمیمی همسر

* دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات خوزستان، استادیار گروه روانشناسی، اهواز، ایران.

** دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز، هیئت علمی گروه روانشناسی، اهواز، ایران.

*** دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهواز و مدرس تربیت معلم دانشگاه فرهنگیان اهواز، کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، اهواز، ایران. (نویسنده

مسئول - nmafrah@yahoo.com)

مقدمه

پدیده ازدواج قادر است بسیاری از نیازهای فردی و اجتماعی زن و مرد را در قالب ارتباطات جسمانی و جنسی، روانی-اجتماعی و دیگر قراردادهای عرفی و اجتماعی برآورده سازد. ازدواج در مقایسه با دیگر ارتباطات انسانی دامنه‌ای وسیع گسترده دارد و دارای ابعاد زیستی، اقتصادی، عاطفی و نیز روانی-اجتماعی است (نوابی نژاد، ۱۳۸۰). اکثر زوجین در هنگام ازدواج تصویری از همسرشان دارند که با آرمان‌ها و آرزوهای آنها هماهنگ است و همچنین شور و شوق خاصی نسبت به همسرشان دارند، ولی هنگامی که مدتی از تشکیل خانواده و زندگی مشترک زیر یک سقف می‌گذرد متوجه می‌شوند که تمام این تصویرهای آرمانی و عشق و شور و صمیمیت کمرنگ شده است و روابط آنها دچار مشکل شده است و گاهی به مشاجرات و تعارض‌های خانوادگی بدل می‌شود (گلاسر^۱، ۲۰۰۰، ترجمه برازنده و خوش نیکو، ۱۳۸۴).

صمیمیت یکی از ویژگی‌های رابطه زوجین است. رابطه‌ای که با خودافشایی واقعی و درک شخص دیگر در مشارکتی برابر تعریف می‌شود. صمیمیت میزان نزدیکی و حمایتی است که هر عضو احساس و بیان می‌کند (یانگ و لانگ^۲، ۱۹۹۸). این عامل خود باعث افزایش سلامت عمومی در زوجین و خانواده می‌گردد. از نظر آدلر نیز (نقل از منصوروی و مهرابی زاده هنرمند، ۱۳۸۹) فردی دارای سلامت روان است که روابط خانوادگی صمیمی و مطلوب داشته باشد. زوج‌ها به طور زبانی یا غیر زبانی در حالی که به یکدیگر اعتماد دارند و به احساسات همدیگر حساس هستند چیزهایی را در مورد خود بیان می‌کنند (لافولت و گراهام^۳، ۲۰۰۴). ایجاد و حفظ روابط صمیمانه و ارضای نیازهای عاطفی و روانی در امر ازدواج یک مهارت و هنر است و علاوه بر سلامت روانی و تجارب سالم نیازمند کسب مهارت‌ها و انجام وظایف خاصی است (باگاروزی^۴، ۲۰۰۱).

بیشتر افراد ازدواج را به عنوان صمیمانه‌ترین رابطه که بزرگسالان تجربه می‌کنند می‌شناسند رابطه‌ای که به عنوان صمیمیت و عاطفه به کار می‌رود. صمیمیت^۵ یعنی دو نفر درون خود را به روی یکدیگر باز کنند. صمیمیت یعنی ورود عاطفی، فکری، اجتماعی، فیزیکی و معنوی به زندگی یکدیگر. نیاز به برقراری و نگهداری روابط نزدیک و ارتباط با دیگران به عنوان یک انگیزه انسانی و مرکزی شناسایی گردیده است (لوینگر و هوستون^۶، ۱۹۹۰). ایجاد صمیمیت یک فرآیند است نه یک رویداد مجزا، صمیمیت چیزی نیست که ما ناگهان «به دست بیاوریم» و آن را تا آخر عمر مثل یک گنج حفظ کنیم. صمیمیت سیال است نه ایستا (چاپمن^۷، ۱۹۹۵، ترجمه موحد، ۱۳۸۴). در واقع صمیمیت را باید محصول یک جریان رشد دانست، فرآیندی که قبل از ازدواج شروع می‌شود و بعد از آن هم ادامه می‌یابد و حتی

۱. Glasser

۲. Young & Long

۳. LaFollette & Graham

۴. Bogarozzi

۵. intimacy

۶. Levinger & Huston

۷. Chapman

جاودان می‌گردد (آماتد و براوان، ۲۰۰۰).

هنگامی که افراد برای برآوردن نیاز صمیمیت در رابطه‌ی زناشویی تلاش می‌کنند ممکن است وارد یک جریان مداوم شوند که در آن نیازهای هر دو نفر برای صمیمیت باید مورد بحث و گفتگو قرار گیرد. به ناچار زمان‌هایی وجود دارد که نیاز صمیمیت فردی فوراً توسط دیگران برآورده نمی‌شود. در چنین زمان‌هایی، احتمالاً او هم واکنش درونی و هم واکنش بیرونی به برآورده نشدن نیاز صمیمیتش نشان می‌دهد. این پاسخ‌ها احتمالاً در سطح وسیع‌تر براینکه آیا این نیازها به طور متوالی برآورده خواهد شد یا نه و شاید بر کارکرد رابطه تأثیری گذارد. تعداد قابل توجهی از تحقیقات مربوط به ازدواج نشان داده است که عکس‌العمل‌های لحظه به لحظه زوجین می‌تواند کل رضایت از رابطه طولانی مدت را پیش‌بینی کند (گاتمن و کراکف، ۱۹۸۹).

بررسی مختصر نظریه‌ها و مدل‌های مطرح شده در حوزه زناشویی روشن‌کننده این مهم‌اند که عوامل مختلفی بر پایداری و ناپایداری ازدواج اثر می‌گذارند. یکی از عوامل بسیار مهم ویژگی‌های شخصیت همسران است. یکی از مدل‌هایی که در خصوص تأثیر عوامل شخصیتی مطرح می‌باشد، مدل پنج‌عاملی شخصیتی^۳ است. پژوهشگران با استفاده از این مدل نقش ویژگی‌های شخصیتی را در سازگاری زناشویی بررسی کردند. این مدل، پنج ویژگی شخصیتی عصبيت^۴، برون‌گرایی^۵، بازبودن^۶، توافق‌پذیری^۷ و وجدانی بودن^۸ را بررسی می‌کند. بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند که عوامل شخصیتی می‌توانند سازگاری و ناسازگاری را پیش‌بینی کنند. از این پنج عامل شخصیتی، عصبيت، که بیشتر با هیجان‌پذیری منفی از آن یاد می‌شود اثرات قوی‌تری بر بازده زناشویی نشان می‌دهد تا چهار عامل دیگر (واتسون و کلارک^۹، ۱۹۸۴، به نقل از خجسته‌مهر، ۱۳۸۴).

از جمله عواملی که بر چگونگی بیان صمیمیت اثر می‌گذارد عبارتند از: سبک‌های فردی شخصیتی، سبک ارتباطی آنها با یکدیگر و مرحله تکامل رابطه آنها (اسپری و کارلسون^{۱۰}، ۱۹۹۱). نمچک و السون^{۱۱} (۱۹۹۹) و کارنی و برادبوری^{۱۲} (۱۹۹۵) در پژوهش‌های خود نشان دادند که ویژگی عصبيت با سازگاری زناشویی یا وضعیت زناشویی رابطه منفی و ویژگی‌های بازبودن، توافق، برون‌گرایی، وجدانی بودن، با سازگاری زناشویی رابطه مثبت دارند.

وجود برخی از ویژگی‌های شخصیتی در زن و مرد می‌تواند به روابط نزدیک‌تر و صمیمانه‌تری

۱. Amated & Brown

۲. Gottman & Krokoff

۳. five-factor model of personality

۴. neuroticism

۵. extraversion

۶. openness

۷. agreeableness

۸. conscientiousness

۹. Watson & Clark

۱۰. Sperry & Carlson

۱۱. Nemechek & Olson

۱۲. Karney, B. R. & Bradbury

بینجامد. برای مثال زن و شوهری که برونگرا هستند و نیاز به تحریک دارند، از انجام فعالیت‌های اجتماعی مانند رفتن به مسافرت و میهمانی لذت می‌برند. برعکس زن و یا شوهری که یکی از آنان برون‌گرا و دیگری درون‌گراست، یکی تمایل به فعالیت‌های تازه و متنوع دارد و از جمع لذت می‌برد، در حالی که دیگری به آرامش و زندگی عادی و بدون تنش علاقمند است. (موسوی، ۱۳۸۶).

در رابطه زوجی هر فردی می‌تواند عمیق‌ترین ارتباطات را در زندگی تجربه کند. این تجربه می‌تواند صمیمی‌ترین و راحت‌ترین یا بالعکس شدیدترین صدمه‌مکن و احساس خیانت باشد، همچنین می‌تواند به سرگردانی و توقف رشد شخصی و ابهام در خود آگاهی منجر شود، شکست در این رابطه می‌تواند به جراحات‌ها و صدمه‌هایی منجر شود که سالهای زیادی برای التیام آن زمان لازم دارد (کارتر و مک‌گولدریک^۱، ۱۹۸۰).

وایت، هندریک و هندریک^۲ (۲۰۰۴) در پژوهشی به عنوان «پنج عامل بزرگ شخصیتی و برقراری رابطه» به بررسی رابطه‌ی شخصیت با صمیمیت و سبک‌های دوست داشتن پرداختند که این نتایج به دست آمد:

- ۱- بین عصبيت و صمیمیت رابطه منفی وجود دارد.
- ۲- برونگرایی با رضایت از رابطه، صمیمیت و سبک‌های دوست داشتن (شهوانی^۳ و فداکارانه^۴) رابطه‌ای مثبت دارد.
- ۳- توافق با رضایت از رابطه و صمیمیت و سبک‌های دوست داشتن شهوانی رابطه‌ای مثبت وجود دارد.
- ۴- وجدانی بودن با رضایت از رابطه و صمیمیت و سبک‌های دوست داشتن شهوانی و فداکارانه رابطه‌ای مثبت دارد.

مالوف، تورستینسون، شات، بولار و روک^۵ (۲۰۱۰) در یک فراتحلیل نشان دادند که چهار عامل از پنج عامل شخصیتی شامل پایین بودن عصبيت و بالا بودن توافق‌پذیری، وجدانی بودن و برونگرایی با میزان رضایت از رابطه در روابط صمیمانه زوجین رابطه معنی‌داری دارند. وستمن و بیکر^۶ (۲۰۰۸) نیز در پژوهش خود که در افرادی که درگیر یک رابطه صمیمانه بودند انجام شد، نشان دادند که دلزدگی و نارضایتی از رابطه زناشویی در بیشتر روابط صمیمانه و نزدیک اتفاق می‌افتد.

خصوصیت مشترک اکثر روابط صمیمی وجود نگرش مثبت، علاقه و محبت، توجه و احترام به طرف مقابل، متعهد بودن در مقابل یکدیگر، وجود صداقت و روراستی با یکدیگر، تشریک مساعی و حس همکاری داشتن، توافق داشتن در مسائل مهم، گذشت و بردباری و چشم‌پوشی از خطاهای قابل اغماض و غیره می‌باشد که همه این خصوصیات به وسیله‌ی برقراری درست و کارآمد به دست

۱. Carter & McGoldrich

۲. White, Hendrick & Hendrick

۳. Eros

۴. Agape

۵. Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar & Rooke

۶. Westman & Bakker

می آید (قبادی، ۱۳۸۱).

اعتیاد از پدیده‌های شوم اجتماعی است و نه تنها بر روی زندگی فرد معتاد تأثیر دارد بلکه اطرافیان و بستگان خود را نیز در معرض آسیب قرار می‌دهد؛ تحقیقات نشان می‌دهند ناکارآمدی و وجود مشکل در عملکرد خانواده معتادان بسیار زیاد است. یکی از عوارض و پیامدهای فردی و خانوادگی و گاهی اجتماعی اعتیاد، طلاق و از هم پاشیدگی خانواده هاست که تبعات وخیمی برای خود فرد، همسر، فرزندان و جامعه دارد. یکی از عواملی که ممکن است موجب بروز مشکلات بین زن و شوهر شود و حتی ازدواج آنان را با طلاق روبرو سازد اعتیاد به مواد مخدر است (صادقی، ۱۳۸۰).

اعتیاد پدر بر ابعاد مختلف روانی - عاطفی، اقتصادی و اجتماعی افراد خانواده، مخصوصاً مادر خانواده اثرات زیان باری را به وجود می‌آورد. مادر خانواده که مسئولیت سنگین مادری به عهده وی می‌باشد، در پاره‌ای از موارد باید آن دسته از مسئولیت‌هایی را که به عهده پدر خانواده می‌باشد نیز متحمل شود، بنابراین مادر به اجبار عهده دار این نقش در خانواده می‌گردد. این پدیده می‌تواند موجب نگرانی مادر خانواده در آینده خود، همسر و فرزندان شود. از طرف دیگر بر آورده نشدن نیازهای روانی - عاطفی، اقتصادی و اجتماعی مادر در چنین خانواده‌هایی می‌تواند سلامت روانی - عاطفی وی را مورد تهدید قرار دهد (وزیری، ۱۳۸۶).

با توجه به اهمیت خانواده و نقش آن در سلامت جامعه و لزوم بررسی روابط اعضای آن به ویژه همسران در یک چارچوب نظری متناسب، و همچنین آسیب‌های کوتاه مدت و طولانی که اعتیاد بر روابط بین همسران دارد، پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که آیا بین ویژگی‌های شخصیت (عصیت، برون‌گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) با روابط صمیمی همسران معتادان مرد رابطه وجود دارد؟ بنابراین فرضیه‌های ذیل تدوین شدند:

- فرضیه ۱- بین ویژگی شخصیت عصیت با روابط صمیمی همسران معتادان رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- فرضیه ۲- بین ویژگی شخصیت برون‌گرایی با روابط صمیمی همسران معتادان رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- فرضیه ۳- بین ویژگی شخصیت باز بودن با روابط صمیمی همسران معتادان رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- فرضیه ۴- بین ویژگی شخصیت توافق‌پذیری با روابط صمیمی همسران معتادان رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- فرضیه ۵- بین ویژگی شخصیت وجدانی بودن با روابط صمیمی همسران معتادان رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- فرضیه ۶- بین ویژگی‌های شخصیت (عصیت، برون‌گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) با روابط صمیمی همسران معتادان رابطه‌ی چندگانه وجود دارد.

روش پژوهش

جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه‌ی همسران معتادان مراجعه‌کننده به مراکز ترک اعتیاد شهر اهواز در ۴ ماه ابتدایی سال ۱۳۸۹ می‌باشند. نمونه‌ی پژوهش شامل ۲۰۰ نفر از همسران معتادان می‌باشد. برای انتخاب این افراد ابتدا مراکز ترک اعتیاد خصوصی و مراکز تحت نظارت بهزیستی که مردان معتاد

به آن مراکز مراجعه می‌کنند شناسایی شد و در مرحله بعد از میان ۱۰۰۰ مرد معتاد شناسایی شده همسران ۲۰۰ نفر به عنوان آزمودنی و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند.

ابزارهای اندازه‌گیری

پرسشنامه‌ی شخصیتی نئو^۱، مک کری و کاستا^۲ (۱۹۸۵) برای اولین بار پرسشنامه‌ی ای را تحت عنوان NEO با ۱۸۵ سؤال تدوین کردند. پس از آن فرم‌های ۲۴۰ و ۶۰ سؤالی آن را نیز به منظور اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی افراد تهیه نمودند. این پرسشنامه در جوامع مختلف مورد استفاده قرار گرفته است و ابزار مناسبی برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی افراد به شمار می‌رود. در پژوهش حاضر به منظور بررسی ویژگی‌های شخصیتی همسران معتادان از فرم کوتاه NEO که دارای ۶۰ سؤال است و برای اولین بار توسط کیامهر (۱۳۸۱) به زبان فارسی آماده شده است، استفاده شد. این آزمون پنج ویژگی بزرگ شخصیتی افراد را مورد سنجش قرار می‌دهد که عبارتند از عصیت^۳ (N)، برونگرایی^۴ (E)، باز بودن^۵ (O)، توافق‌پذیری^۶ (A) و وجدانی بودن^۷ (C). هریک از ویژگی‌های مذکور در این آزمون با ۱۲ سؤال مورد اندازه‌گیری قرار می‌گیرند. نمره‌گذاری این پرسشنامه در یک طیف پنج درجه‌ای از نوع لیکرت و در دامنه‌ای بین کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) می‌باشد که نمره‌گذاری برخی از ماده‌ها به صورت معکوس انجام می‌گیرد. مک کری و کاستا (۲۰۰۴) در پژوهشی که بر روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان انجام دادند، ضرایب پایایی پنج ویژگی شخصیتی از آزمون نئو فرم کوتاه (۶۰ ماده‌ای) را با استفاده از روش آلفای کرونباخ در دامنه‌ای بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۳ گزارش نمودند. خجسته مهر (۱۳۸۴) نیز پایایی این پرسشنامه را در مردان و زنان متقاضی طلاق شهر اهواز با روش آلفای کرونباخ بین ۰/۶۶ تا ۰/۹۰ و با روش تنصیف بین ۰/۵۱ تا ۰/۸۲ و برای مردان و زنان عادی با روش آلفای کرونباخ بین ۰/۶۰ تا ۰/۸۴ و با روش تنصیف بین ۰/۶۴ تا ۰/۸۰ محاسبه کرد. در پژوهش حاضر نیز پایایی پرسشنامه‌ی شخصیتی نئو، فرم کوتاه (NEO-FFI) با روش آلفای کرونباخ و تنصیف در دامنه‌ای بین ۰/۶۰ تا ۰/۸۶ محاسبه شده است. کیامهر (۱۳۸۱) نیز برای بررسی اعتبار این پرسشنامه، ضریب همبستگی این آزمون را با آزمون نئو فرم بلند (۲۴۰ سؤالی) برای پنج ویژگی شخصیتی در دامنه‌ای بین $I=0/91$ تا $I=0/71$ گزارش کردند. خجسته مهر (۱۳۸۴) نیز اعتبار این پرسشنامه را با دو روش اعتبار ملاکی همزمان و روش همبستگی‌های درونی پنج شاخص پرسشنامه را مناسب گزارش کرده است.

مقیاس صمیمیت^۸. این مقیاس ۱۷ سؤال دارد که برای اندازه‌گیری مهر و صمیمیت توسط واکر

۱. NEO Personality Five -Factor Inventory (NEO-FFI)

۲. McCrae & Costa

۳. neuroticism

۴. extraversion

۵. openness

۶. agreeableness

۷. conscientiousness

۸. Intimacy Scale (IS)

و تامپسون^۱ (۱۹۸۳) تدوین شده است. این مقیاس جزئی از یک ابزار بزرگتر است که چندین بعد صمیمیت را در برمی گیرد ولی آن را به صورت مستقل برای سنجش صمیمیت بین همسران می توان به کار برد. نمره گذاری این مقیاس در یک درجه بندی بر اساس روش لیکرت در دامنه ای از ۱ (هرگز) تا ۷ (همیشه) می باشد که نمرات بالاتر نشانه ی صمیمیت بیشتر است. واکر و تامپسون (۱۹۸۳)، به نقل از ثنایی ذاکر، (۱۳۷۹) ضریب پایایی این آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۱ تا ۰/۹۷ گزارش کرده اند. همچنین برای بررسی اعتبار آزمون از روش اعتبار محتوا و اعتبار صوری استفاده شد. بدین صورت که چند نفر از اساتید رشته ی مشاوره و روان شناسی پرسشنامه ی فوق را بررسی نموده و اظهار نمودند که صمیمیت زوجین را می سنجد (ثنایی ذاکر، ۱۳۷۹). اعتمادی (۱۳۸۴) نیز پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ محاسبه کرد. در پژوهش حاضر نیز از روش آلفای کرونباخ و تنصیف به منظور سنجش پایایی این مقیاس استفاده شد که به ترتیب ۰/۹۲ و ۰/۹۰ محاسبه شده است. برای بررسی اعتبار این مقیاس در پژوهش حاضر از پرسشنامه مثلث عشق اشترنبرگ^۲ (۱۹۸۶)، ترجمه گنجی، (۱۳۸۴) استفاده شد که ضریب همبستگی بین این دو پرسشنامه ۰/۸۱ به دست آمد که در سطح $p=0/001$ معنی دار می باشد.

یافته های پژوهش

در این بخش یافته های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر نمره های آزمودنی ها در متغیرهای پژوهش ذکر شده است. جدول ۱ میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره های آزمودنی ها در متغیرهای ویژگی های شخصیتی و روابط صمیمی همسرانشان می دهد.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره های آزمودنی ها در متغیرهای ویژگی های شخصیت و روابط صمیمی همسر

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
عصیت	۳۶/۷۵	۶/۵۲	۱۹	۵۴
برون گرایی	۳۸/۰۷	۵/۶۲	۱۵	۵۳
باز بودن	۳۷/۵۵	۴/۳۶	۲۰	۴۸
توافق پذیری	۴۰/۳۲	۶/۲۴	۲۹	۵۶
وجدانی بودن	۴۲/۶۷	۷/۲۵	۲۴	۵۹
روابط صمیمی همسر	۴/۷۲	۱/۴۵	۱/۵۳	۷

همان طور که در جدول ۱ مشاهده می شود، میانگین و انحراف معیار نمونه در ویژگی شخصیتی عصیت به ترتیب ۳۶/۷۵ و ۶/۵۲، در ویژگی شخصیتی برون گرایی به ترتیب ۳۸/۰۷ و ۵/۶۲، در

۱. Walker & Thompson

۲. Sternberg

ویژگی شخصیتی باز بودن به ترتیب ۳۷/۵۵ و ۴/۶۲، در ویژگی شخصیتی توافق پذیری به ترتیب ۴۰/۳۲ و ۶/۲۴، در ویژگی شخصیتی وجدانی بودن به ترتیب ۴۲/۶۷ و ۷/۲۵ و در متغیر روابط صمیمی همسر به ترتیب ۴/۷۲ و ۱/۴۵ می باشد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی ساده ویژگی های شخصیت با روابط صمیمی همسر

متغیر ملاک (روابط صمیمی همسر)			متغیر پیش بین
سطح معنی داری	تعداد	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	۲۰۰	-۰/۴۶	عصیت
۰/۰۰۱	۲۰۰	۰/۴۳	برون گرایی
۰/۰۰۷	۲۰۰	۰/۱۹	باز بودن
۰/۰۰۱	۲۰۰	۰/۲۸	توافق پذیری
۰/۰۰۱	۲۰۰	۰/۴۴	وجدانی بودن

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می شود، بین ویژگی شخصیت عصیت با روابط صمیمی همسر رابطه‌ی منفی معنی داری وجود دارد ($I = -0/46$ و $p = 0/001$). بنابراین فرضیه ۱ تأیید شد. همچنین بین ویژگی شخصیت برون گرایی با روابط صمیمی همسر رابطه‌ی مثبت معنی داری وجود دارد ($I = 0/43$ و $p = 0/001$). بنابراین فرضیه ۲ تأیید شد. همچنین بین ویژگی شخصیت باز بودن با روابط صمیمی همسر رابطه‌ی مثبت معنی داری وجود دارد ($I = 0/19$ و $p = 0/007$). بنابراین فرضیه ۳ تأیید شد. همچنین بین ویژگی شخصیت توافق پذیری با روابط صمیمی همسر رابطه‌ی مثبت معنی داری وجود دارد ($I = 0/28$ و $p = 0/001$). بنابراین فرضیه ۴ تأیید شد. بین ویژگی شخصیتی وجدانی بودن با روابط صمیمی همسر نیز رابطه‌ی مثبت معنی داری وجود دارد ($I = 0/44$ و $p = 0/001$). بنابراین فرضیه ۵ تأیید شد.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه مربوط به ویژگی های شخصیت (عصبیت، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) با روابط صمیمی همسران معنادان با روش ورود مکرر (Enter)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β) و (B)					نسبت F احتمال p	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	شاخص آماری	متغیرهای پیش بین
	۵	۴	۳	۲	۱					
۸/۵۰	-	-	-	-	B = -۰/۱۰۳ β = -۰/۴۶۲ t = -۷/۳۳ p = ۰/۰۰۱	F = ۵۳/۸۰ p < ۰/۰۰۱	۰/۲۱۴	۰/۴۶۲	۱- عصبیت	
۴/۸۴	-	-	-	B = ۰/۰۶۷ β = ۰/۲۶۱ t = ۳/۶۶ p = ۰/۰۰۱	B = -۰/۰۷۳ β = -۰/۳۲۸ t = -۴/۶۱ p = ۰/۰۰۱	F = ۳۵/۲۹ p < ۰/۰۰۱	۰/۲۶۴	۰/۵۱۴	۲- برون گرایی	
۵/۶۵	-	-	B = ۰/۰۲۱ β = ۰/۰۶۵ t = ۰/۹۳ p = ۰/۳۵۲	B = ۰/۰۷۱ β = ۰/۲۷۷ t = ۳/۷۷ p = ۰/۰۰۱	B = -۰/۰۷۷ β = -۰/۳۴۷ t = -۴/۶۸ p = ۰/۰۰۱	F = ۲۳/۸۰ p < ۰/۰۰۱	۰/۲۶۷	۰/۵۱۷	۳- باز بودن	
۵/۵۵	-	B = ۰/۰۰۷ β = ۰/۰۲۹ t = ۰/۲۹۸ p = ۰/۷۶۶	B = ۰/۰۲۷ β = ۰/۰۸۲ t = ۰/۹۰ p = ۰/۳۶	B = ۰/۰۷۱ β = ۰/۲۷۵ t = ۳/۷۲ p = ۰/۰۰۱	B = -۰/۰۷۶ β = -۰/۳۳۹ t = -۴/۳۰ p = ۰/۰۰۱	F = ۱۷/۷۹ p < ۰/۰۰۱	۰/۲۶۷	۰/۵۱۷	۴- توافق پذیری	
۵/۰۷	B = ۰/۰۶۵ β = ۰/۳۲۷ t = ۳/۶۶ p = ۰/۰۰۱	B = ۰/۰۰۷ β = ۰/۰۳۱ t = ۰/۳۲۱ p = ۰/۷۴۸	B = ۰/۰۶۵ β = ۰/۱۹۶ t = ۲/۱۰ p = ۰/۰۰۳	B = ۰/۰۵۱ β = ۰/۱۹۷ t = ۲/۶۴ p = ۰/۰۰۹	B = -۰/۰۶۴ β = -۰/۲۸۶ t = -۳/۶۷ p = ۰/۰۰۱	F = ۱۷/۸۳ p < ۰/۰۰۱	۰/۳۱۵	۰/۵۶۱	۵- وجدانی بودن	

همان طور که در جدول ۳ مشاهده می شود، بر اساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه و باروش ورود مکرر، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ویژگی های شخصیت (عصبیت، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) با روابط صمیمی همسران معنادان برابر $MR/۵۶۱ = ۰$ و ضریب تعیین برابر $RS/۳۱۵ = ۰$ می باشد که در سطح $p < ۰/۰۰۱$ معنی دار است. بنابراین فرضیه ۶ تحقیق، تأیید می شود. با توجه به ضریب تعیین به دست آمده، مشخص شده است که حدود ۳۲ درصد واریانس متغیر روابط صمیمی همسر توسط متغیرهای پیش بین ویژگی های شخصیت (عصبیت، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) تبیین شده است.

جدول ۴. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه مربوط به ویژگی های شخصیت (عصبیت، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) با روابط صمیمی همسران معتادان با روش مرحله ای (Stepwise)

مقدار ثابت (a)	ضرایب رگرسیون (β) و (B)				نسبت F احتمال p	ضریب تعیین RS	همبستگی چندگانه MR	شاخص آماری	متغیرهای پیش بین
	۴	۳	۲	۱					
۸/۵۰	-	-	-	$B = -۰/۱۰۳$ $\beta = -۰/۴۶۲$ $t = -۷/۳۳$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۵۳/۸۰$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۲۱۴	۰/۴۶۲	۱- عصبیت	روابط صمیمی همسر
۵/۰۲	-	-	$B = ۰/۰۵۴$ $\beta = ۰/۲۷۰$ $t = ۳/۷۴$ $p = ۰/۰۰۱$	$B = -۰/۰۷۱$ $\beta = -۰/۳۱۹$ $t = -۴/۴۲$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۵۵/۸۱$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۲۶۶	۰/۵۱۶	۲- وجدانی بودن	
۶/۷۲	-	$B = ۰/۰۶۸$ $\beta = ۰/۲۰۴$ $t = ۲/۵۷$ $p = ۰/۰۱۱$	$B = ۰/۰۷۸$ $\beta = ۰/۳۹۰$ $t = ۴/۵۹$ $p = ۰/۰۰۱$	$B = -۰/۰۷۶$ $\beta = -۰/۳۴۰$ $t = -۴/۷۵$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۴۰/۵۷$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۲۹۰	۰/۵۳۹	۳- باز بودن	
۴/۹۷	$B = ۰/۰۵۱$ $\beta = ۰/۱۹۶$ $t = ۲/۶۳$ $p = ۰/۰۰۹$	$B = ۰/۰۷۱$ $\beta = ۰/۲۱۲$ $t = ۲/۷۱$ $p = ۰/۰۰۷$	$B = ۰/۰۶۵$ $\beta = ۰/۳۲۲$ $t = ۳/۶۷$ $p = ۰/۰۰۱$	$B = -۰/۰۶۲$ $\beta = -۰/۲۷۹$ $t = -۳/۷۵$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۳۳/۰۰۱$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۳۱۴	۰/۵۶۱	۴- برون گرایی	

همان طوری که در جدول ۴ نشان داده شده است، طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله ای، از میان متغیرهای ویژگی های شخصیت (عصبیت، برون گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) به عنوان متغیرهای پیش بین روابط صمیمی همسر، به ترتیب ویژگی های شخصیت عصبیت، وجدانی بودن، باز بودن و برون گرایی پیش بینی کننده برای روابط صمیمی همسر هستند و ویژگی شخصیت توافق پذیری نقشی در پیش بینی آن ایفا نمی کند. ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای پیش بین برابر با $MR = ۰/۵۶۱$ و $RS = ۰/۳۱۴$ می باشد که در سطح $P > ۰/۰۰۱$ معنی دار است.

بحث و نتیجه گیری

همانطور که در جدول ۲ مشاهده شد بین ویژگی شخصیت عصبیت با روابط صمیمی همسران معتادان مرد رابطه منفی معنی داری وجود دارد ($T = -۰/۴۶$ و $P = ۰/۰۰۱$) بنابراین فرضیه ۱ تأیید می شود. به عبارت دیگر بالا بودن ویژگی عصبیت در همسران معتادان مرد با کاهش روابط صمیمی همسر آنان

همراه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های نمچک و السون (۱۹۹۹)؛ کارنی و برادبوری (۱۹۹۵) و ملازاده (۱۳۸۱) مطابقت دارد. در مدل پنج عاملی شخصیت، منظور از عصبيت بعدی است که اساس آن را تجربه هیجان‌نا مطلوب و مزمن تشکیل می‌دهد. افرادی که نمره‌ی بالا در عصبيت به دست می‌آورند مستعد افکار غیرمنطقی، توانایی کمتر برای کنترل تکانه‌های خود و تطابق ضعیف‌تر با فشار روانی هستند که شاید به علت تداخل هیجان‌نا مزاحم در انطباق فرد با فشار روانی است (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). بالا بودن ویژگی عصبيت می‌تواند بر کاهش روابط صمیمی همسران معتادان مرد مؤثر باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، همسرانی که دچار بی‌ثباتی عاطفی، ناسازگاری یا روان‌نژندی هستند، روابط صمیمی کمتری با همسر خود دارند. داشتن احساسات منفی مانند ترس، غم، برانگیختگی، خشم، احساس گناه، احساس کلافگی دائمی و فراگیر مبنای پریشانی و بی‌ثباتی زنا می‌شود که در کنار افراد معتاد زندگی می‌کنند. این بی‌ثباتی و خستگی روانی همیشگی در برخورد این زنان با شوهر و فرزندان‌شان نمود پیدا می‌کند. شوهران این افراد، به علت اینکه با مصرف روزانه و دائمی مواد بار سنگینی بر دوش همسر خود دارند، بهترین نقطه برای تخلیه‌ی هیجان‌نا منفی زنان می‌شوند و در نتیجه این زنان از انجام وظایف خود به عنوان مادر یا همسر باز می‌مانند و این خود موجب تعارضات زناشویی بیشتر آنان می‌شود. از آنجا که خانواده باید یک محیط آرامبخش برای همسران باشد و خود زنان نیز در معرض انواع آسیب‌ها و فشارها قرار دارند و از آنجا که هیجان‌های مخرب در سازگاری فرد و محیط تاثیر دارند، همسرانی که در این ویژگی شخصیتی نمره‌ی بالا کسب می‌کنند، قدرت کمتری در کنترل تکانه‌ها دارند و درجه‌های انطباق ضعیف‌تری با شرایط شوهر معتاد خود و زندگی مشترک با وی نشان می‌دهند. برعکس همسرانی که نمره‌های پائینی در این ویژگی شخصیتی کسب می‌کنند، از نظر عاطفی افراد با ثباتی به شمار می‌روند. این افراد معمولاً در برخورد با شوهر خود آرام، دارای خلق یکنواخت و راحت بوده، در برخورد با شرایط شوهر خود رفتار پرخاشگرانه ندارند، داد و فریاد راه نمی‌اندازند، همواره و به آسانی می‌توانند بدون آشفتگی و مشکل رفتاری با موقعیت‌های سخت زندگی مشترک و فشار روانی ناشی از آن رو به رو شوند و از عهده انجام وظایف خود برمی‌آیند و این موضوع باعث افزایش روابط صمیمی همسر نزد آنان می‌شود.

همانطور که در جدول ۲ مشاهده شد بین ویژگی شخصیت برونگرایی با روابط صمیمی همسران معتادان مرد رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($I=0/43$ و $p=0/001$) بنابراین فرضیه ۲ تأیید می‌شود. به عبارت دیگر بالا بودن ویژگی برونگرایی در همسران معتادان مرد با افزایش روابط صمیمی همسر آنان همراه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های وایت، هندریک و هندریک^۱ (۲۰۰۴)؛ نمچک و السون (۱۹۹۹)؛ کارنی و برادبوری (۱۹۹۵) و ملازاده (۱۳۸۱) مطابقت دارد. شاخص برون‌گرایی در برگیرنده ویژگی‌هایی از قبیل اجتماعی بودن، قاطع بودن، فعال بودن، دوست‌دار دیگران بودن است. برون‌گرها، اجتماعی، مردم‌دوست، قاطع، فعال و پر حرف هستند. هیجان و تحریک را دوست دارند و ذاتاً بشاش هستند. آنان امیدوار، پرنرژی و خوش بین هستند. درون‌گرها بیشتر مستقل‌اند تا پیرو، کارها را با سرعت

۱. White, Hendriak & Hendriak

مورد پسند خود انجام می‌دهند، نه آن که کند باشند. بیشتر خوددار هستند تا سرد و خشک، تنهایی را ترجیح می‌دهند، اما بدبین و ناشاد نیستند. درونگرایی را باید فقدان برونگرایی دانست نه نقطه مقابل آن (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). بالا بودن ویژگی برونگرایی می‌تواند بر افزایش روابط صمیمی همسران معتادان مؤثر باشد در تبیین این یافته می‌توان گفت، همسران که نوع دوست، کنجکاو و به دنبال تجربه‌ی موقعیت‌های مختلف هستند، هنگام برخورد با رفتارهای آزار دهنده‌ی شوهر خود توجه بیشتری به وی دارند، سعی در برقراری ارتباط مثبت با وی دارند، به پرسش‌های او پاسخ می‌دهند، به شوهر خود به عنوان یک بیمار نگاه می‌کنند، نیازهای درمانی و خدماتی او را مورد توجه قرار می‌دهند و در مجموع فعال و پرتحرک هستند. چنین همسرانی هیجان و تحرک زیاد را دوست دارند و بر آنند که به موفقیت در آینده خود امیدوار باشند، کمتر دچار خستگی در کارهای روزمره زندگی و بچه داری می‌شوند و سعی در گوشه‌گیری یا فرار از مسئولیت را ندارند و چون اساساً به اجتماع و دیگران علاقه مند هستند، دیگران نیز در ارزیابی خود از آنها اظهار رضایت بیشتری می‌کنند. برعکس، همسران درونگرا محافظه‌کارترند، معمولاً خجالتی و در جایی که ترجیح بدهند، تنها هستند و به علت وضعیت خاصی که شوهرشان دارد سعی در کناره‌گیری و ارتباط کمتر با فامیل و آشنایان دارند. نیازها و ابراز هیجانات شوهرشان کمتر آن‌ها را برانگیخته می‌کند و تازمانی که مشکل خیلی مهمی پیش نیاید واکنش لازم و مناسب نشان نمی‌دهند و حتی ممکن است در برخی موقعیت‌ها خود را کنار بکشند. در نتیجه به خوبی پاسخگوی نیازهای شوهر خود نمی‌باشند و در مواقع مصرف شوهر ناراحتی بیشتری را تجربه کنند و وظایف مراقبتی از فرزندان و ارتباط با شوهر خود را به نحو صحیح انجام ندهند و این نارضایتی شوهر را نیز در پی داشته باشد. وایت و همکاران (۲۰۰۴) نیز در پژوهش خود نشان دادند که بین ویژگی‌های شخصیتی با صمیمیت و سبک‌های دوست داشتن (شهوانی و فداکارانه) رابطه معنی داری وجود دارد.

همانطور که در بخش یافته‌ها مشاهده شد بین ویژگی شخصیت باز بودن با روابط صمیمی همسران معتادان مرد رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($r=0/19$ و $p=0/001$) بنابراین فرضیه‌ی ۳ تأیید می‌شود. به عبارت دیگر بالا بودن ویژگی باز بودن در همسران معتادان مرد با افزایش روابط صمیمی همسر آنان همراه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های نمچک و السون (۱۹۹۹)؛ کارنی و برادبوری (۱۹۹۵) و ملازاده (۱۳۸۱) مطابقت دارد. افراد با ویژگی باز بودن، به خاطر خود تجربه، به تجارب علاقه‌مند هستند، مشتاق تنوع هستند، ابهام را تحمل می‌کنند و زندگی غنی‌تر و پیچیده‌تر و نامتعارف‌تری دارند. برخلاف آنها، افرادی که نسبت به تجربه باز نیستند، در تخیل ضعیف به نظر می‌رسند، به هنر و زیبایی حساس نیستند، دارای عواطف محدودی هستند و از لحاظ رفتاری خشک و متعصب می‌باشند (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). بالا بودن ویژگی باز بودن می‌تواند بر افزایش روابط صمیمی همسران معتادان مؤثر باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، همسرانی که نمره‌های بالایی در این ویژگی شخصیتی کسب می‌کنند، طالب لذت بردن از موضوعات جدید و ارزش‌های غیر سنتی هستند، در انجام مراقبت از شوهر خود به عنوان یک بیمار و کمک به فرایند درمان وی جهت ترک اعتیاد، اندیشه‌های نو و خلاقیت بیشتری دارند، نسبت به محیط اطراف و خواسته‌های شوهر و شرایط آزار دهنده وی کنجکاو هستند، به

دنبال زیر سؤال بردن محدودیت‌ها و کاستی‌های موجود در جامعه و همچنین یافتن نقاط قوت و ضعف شخصیت همسر خود که در گرایش او به اعتیاد نقش داشته‌اند هستند، احساسات مثبت و منفی فراوانی را در موقعیت‌های مختلف و هنگام برخورد با شوهر تجربه می‌کنند و به طور کلی از تجربه کردن هر موقعیتی، حتی اگر ناخوشایند باشد، پرهیز نمی‌کنند. این همسران از موضوعات و پیشامدهای اتفاقی در محیط خانه و مراکز ترک اعتیاد استقبال کرده و هنگام برخورد با شوهر خود - مثلاً زمانی که به مراکز ترک اعتیاد مراجعه می‌کند و یا زمانی که فرد خود داوطلب ترک مواد می‌شود - او را تشویق و متمایل به کسب تجربه جدید می‌نماید. فرد معتاد نیز از مشاهده و دلگرمی چنین همسری، امیدوارتر و باروحيه‌ای بهتر در فکر گذراندن دوره‌ی بیماری و ترک خود خواهد بود.

همانطور که در جدول ۲ مشاهده شد بین ویژگی شخصیت توافق‌پذیری با روابط صمیمی همسران معتادان مرد رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($r=0/28$ و $p=0/001$) بنابراین فرضیه‌ی ۴ تأیید می‌شود. به عبارت دیگر بالا بودن ویژگی توافق‌پذیری در همسران معتادان مرد با افزایش روابط صمیمی همسر آنان همراه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های آیت و همکاران (۲۰۰۴)؛ نمچک و السون (۱۹۹۹)؛ کارنی و برادبوری (۱۹۹۵) و ملازاده (۱۳۸۱) مطابقت دارد. شاخص توافق‌پذیری بر گرایش‌های بین فردی افراد تأکید دارد. مطابق تعریف، فرد موافق به فردی گفته می‌شود که نوع دوست است، با دیگران احساس همدردی می‌کند و مشتاق کمک به آنها است (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). بالا بودن ویژگی توافق‌پذیری می‌تواند بر افزایش روابط صمیمی همسران معتادان مؤثر باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، همسرانی که نمره‌های بالایی در این ویژگی شخصیتی کسب می‌کنند اساساً نوع دوست، دلسوز و مشتاق کمک به دیگران است، با دیگران احساس همدردی می‌کنند و اعتقاد دارد که دیگران نیز در موقعیت‌هایی که برای او مشکل ایجاد می‌شود نیز با او رفتاری مناسب دارند. چنین زنانی خودمحور و مغرور نیستند و بیشتر تمایل به کمک به شوهر خود دارند. در زمانی که اعتیاد به یک معضل جدی و برهم زننده آرامش خانواده تبدیل می‌شود با کمک گرفتن از خانواده خود، خانواده فرد معتاد و یا نهادهای یاری‌رسان مانند بهزیستی، سعی می‌کند تا جلوی آسیب‌های بیشتر اعتیاد را بگیرد و از فروپاشی کامل خانواده و طلاق جلوگیری کند. اگر شروع اعتیاد شوهر قبل از ازدواج آنها باشد ناراحتی کمتری وجود دارد و چنین زنانی با شوهر خود همدلی و همدردی بیشتری می‌کند و حاضر به هر نوع کمکی به شوهر بیمار خود می‌شوند. این زنان جنبه‌های مثبت اخلاقی و سلامت روانی بیشتری دارند، در میان فرزندان و خانواده‌های پدری به عنوان فردی دوست‌داشتنی و قابل احترام تلقی می‌شوند و در نتیجه با وجود مشکل بزرگی مثل اعتیاد، مشکلات زناشویی کمتری را تجربه خواهند کرد.

همانطور که در جدول ۲ مشاهده شد بین ویژگی شخصیت وجدانی بودن با روابط صمیمی همسران معتادان مرد رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد ($r=0/44$ و $p=0/001$) بنابراین فرضیه‌ی ۵ تأیید می‌شود. به عبارت دیگر بالا بودن ویژگی وجدانی بودن در همسران معتادان مرد با افزایش روابط صمیمی همسر آنان همراه است. این یافته با نتایج پژوهش‌های آیت و همکاران (۲۰۰۴)؛ نمچک و السون (۱۹۹۹)؛ کارنی و برادبوری (۱۹۹۵) و ملازاده (۱۳۸۱) مطابقت دارد. شاخص وجدانی بودن، احساس وظیفه، نیاز

به پیشرفت و سازماندهی رادر بر می‌گیرد. افراد وظیفه شناس هدفمند، با اراده و پرنرژری و مصمم هستند. وجدانی بودن بالا از جنبه مثبت با پیشرفت تحصیلی و شغلی همراه است و از جنبه منفی با سخت‌گیری آزارنده، آراستگی و سواسی یا اعتیاد به کار رابطه دارد (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). بالا بودن ویژگی وجدانی بودن می‌تواند بر افزایش روابط صمیمی همسران معتادان مؤثر باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، همسرانی که در این شاخص نمره بالاتری کسب می‌کنند، دارای هدف و خواست‌های قوی و از پیش تعیین شده هستند، دقیق، و سواسی، وقت شناس و قابل اعتماد هستند، برای حفظ خانواده و کمک به شوهر خود احساس وظیفه می‌کنند، در جریان مراقبت از شوهر پرنرژری هستند و نیازهای دارویی و مراقبتی وی را که از سوی پزشک و مراکز ترک اعتیاد تجویز شده، با میزان صحیح و در زمان تعیین شده انجام می‌دهند. آنها با وجود اعتیاد شوهر، همچنان با احساس مسئولیت بالا و توان زیاد در جهت انجام وظایف خود به عنوان مادر و همسر هستند و حتی ممکن است عنوان منبع درآمد خانواده نیز نقش ایفا کنند. آنها کمک به گذران زندگی و مراقبت از فرزند را وظیفه خود می‌دانند و وجدان آن‌ها همیشه برای کمک به دیگران و انجام وظیفه همراه آنهاست. آشکار است که همسران منظم، وقت شناس و با وجدان؛ مشکلات زناشویی کمتری دارند.

همانطور که در جدول ۳ و ۴ مشاهده شد بر اساس نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه و با روش ورود مکرر، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی ویژگی‌های شخصیتی با روابط صمیمی همسران معتادان مرد برابر $MR=0/561$ و ضریب تعیین برابر $RS=0/315$ می‌باشد که در سطح $p<0/001$ معنی دار است. با توجه به ضریب تعیین به دست آمده، مشخص شده است که حدود ۴۰ درصد واریانس متغیر روابط صمیمی همسر توسط متغیرهای پیش‌بین ویژگی‌های شخصیت (عصیت، برون‌گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) تبیین شده است، بنابراین فرضیه ۶ تأیید می‌شود. همچنین طبق نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون با روش مرحله‌ای، از میان متغیرهای ویژگی‌های شخصیت (عصیت، برون‌گرایی، باز بودن، توافق و وجدانی بودن) به عنوان متغیرهای پیش‌بین روابط صمیمی همسر، به ترتیب ویژگی‌های شخصیت عصیت، وجدانی بودن، باز بودن و برون‌گرایی پیش‌بینی کننده برای روابط صمیمی همسر هستند و ویژگی شخصیت توافق‌پذیری نقشی در پیش‌بینی روابط صمیمی همسر ایفا نمی‌کند. ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین برابر با $MR=0/561$ و $RS=0/314$ می‌باشد که در سطح $P<0/001$ معنی دار است. بنابراین فرضیه ۷ تحقیق، تأیید می‌شود. در تبیین این فرضیه می‌توان گفت، که از میان ویژگی‌های شخصیت پنج‌گانه، ویژگی شخصیت عصیت بالاترین رابطه را با روابط صمیمی همسر همسران دارد و به تنهایی حدود ۲۱٪ واریانس روابط صمیمی همسر را به خود اختصاص می‌دهد.

نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر مربوط به همسران معتادان مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد شهر اهواز می‌باشد. لذا تعمیم نتایج آن به همسران افراد غیر معتاد و یا با مشکلات دیگر باید با احتیاط صورت گیرد. محدودیت دیگر پژوهش حاضر نیز این است که با وجود محرمانه بودن اطلاعات جمع‌آوری شده، معمولاً افراد نگران ارزیابی خود بودند. به ویژه اینکه پرسشنامه‌ها در مورد روابط

زناشویی آنها می باشد. پیشنهاد می شود در پژوهش های بعدی از ابزارهای اندازه گیری دیگری مانند مصاحبه نیز استفاده شود. همچنین با توجه به نقش بسیار مهم ویژگی های شخصیت در پیش بینی روابط صمیمی همسر، پیشنهاد می شود که در پژوهش های آتی به بررسی و مقایسه ی میزان روابط صمیمی همسر در بین همسران افراد معتاد و غیر معتاد پرداخته شود.

منابع

- اشترنبرگ، رابرت جی (۱۹۸۶). مقیاس عشق مثالی اشترنبرگ. ترجمه حمزه گنجی (۱۳۸۴). تهران: مرکز نشر روانسنجی.
- اعتمادی، عدرا (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه اثربخشی رویکرد روانی - آموزشی مبتنی بر شناختی - رفتاری و ارتباط درمانی و صمیمیت زوجین مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر اصفهان. پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس.
- ثنایی ذاکر، باقر (۱۳۷۹). مقیاس های سنجش خانواده و ازدواج. تهران، انتشارات بعثت.
- چاپمن، گری (۱۹۹۵). پنج نشانه خانواده سرشار از عشق. ترجمه سیمین موحد (۱۳۸۴). تهران: نشر ویدا.
- خجسته مهر، رضا (۱۳۸۴). بررسی ویژگی های شخصیتی، مهارت های اجتماعی، سبک های دلبستگی و متغیرهای جمعیت شناختی به عنوان پیش بین های موفقیت و شکست در زوج های متقاضی طلاق و عادی در اهواز. پایان نامه دکترای روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز.
- صادقی، نگار (۱۳۸۰). بررسی و مقایسه تمرینات شناختی و تفکرات ناکارآمد در مردان معتاد به مواد مخدر و افراد بهنجار، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تربیت معلم.
- قبادی، برومند (۱۳۸۱). صمیمیت در زوجین. تهران: نشر فن آوران.
- کیامهر، جواد (۱۳۸۱). هنجاریابی فرم کوتاه پرسشنامه پنج عاملی تنو و بررسی ساختار عاطفی آن در بین دانشجویان علوم انسانی دانشگاه های تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد سنجش و اندازه گیری، دانشگاه علامه طباطبایی تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- گلاسر، ویلیام (۲۰۰۰). ازدواج بدون شکست. ترجمه هدی برازنده و سمیه خوش نیکو، (۱۳۸۴). مشهد: انتشارات محقق.
- ملازاده، جواد (۱۳۸۱). رابطه سازگاری زناشویی با عوامل شخصیت و سبک های مقابله ای در فرزندان شاهد. پایان نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- منصوری، زهره، مهرابی زاده هنرمند، مهناز (۱۳۸۹) رابطه اختلال در سلامت روانی و خشنودی شغلی با رضایت زناشویی در نان شاغل، فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، سال اول، شماره سوم، ص ۹۱-۱۰۲.
- موسوی، اشرف السادات (۱۳۸۶). مشاوره قبل از ازدواج. چاپ اول، تهران: نشر مهر کاویان.
- نوابی نژاد، شکوه. (۱۳۸۰) مشاوره و ازدواج و خانواده درمانی، تهران: انتشارات انجمن اولیا و مربیان.

وزیری، سعید (۱۳۸۶). بررسی رابطه سلامت روانی با رضایت زناشویی با کنترل طول مدت ازدواج در مردان معتاد مراجعه کننده به کلینیک ترک اعتیاد امام رضا (ع) شهرستان آغا جاری. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره و راهنمایی. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات اهواز.

- Amated, E. S & Brown, M. N. (2000). *Love and intimate relationship*. London. Brunner Mazzel press.
- Bogarozzi, D. A. (2001). *Enhancing intimacy in marriage*. Banner Rouledye. Tylor & Forancis.
- Carter, E. & Mc Goldrick, M. (1980). *The Family life Cycle: A framework for family therapy*. New York: Gardner.
- Costa, P. T., & McCrae, R. P. (1992). Normal Personality assessment in clinical practice: The NEO personality inventory, psychological assessment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 7, 5-13.
- Gottman, J.M. & Krokoff, L. J. (1989). Marital in traction and satisfaction: A Longitudinal view. *Journal of consulting and Clinical Psychology*, 57, 47-52.
- Karney, B. R. & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality stability: a review of theory, method, and research. *Psychological Bulletin*, 118, 3-34.
- Kirby, J. S. Baucom, D. H. & Peterman, M. A. (2005). An investigation of unmet intimacy needs in marital relationships. *Journal of Marital and Family therapy*, 31, 313-325.
- Levinger, G., & Huston, T. L. (1990). The social psychology of marriage. In T. Bradbury & F. Fincham (Eds.). *The psychology of marriage* (pp. 19-58). New York: Guilford Press.
- Malouff, J. M, Thorsteinsson, E. B., Schutte, N. S., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2010). The Five-Factor Model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*, 44, (1), 124-127
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1985). Updating Norman, s "adequate taxonomy": Intelligence and personality dimensions in natural language and questionnaires. *Journal of personality and Social psychology*, 49, 710-721.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (2004). "A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory". *Personality and Individual Differences*, 36 (3): 587-596.
- Nemechek, S., & Olson, K. R. (1999). Five-factor personality similarity and marital adjustment. *Social Behavior and Personality*, 27 (3), 309-318.
- Sperry, L., & Carlson, Y. (1991). The work centered couple. *The family psychologist*, 7 (4), 19-21.
- Walker, A. J. & Thompson, L. (1983). Intimacy and intergenerational aid and contact among mothers and daughters, *Journal of Marriage and the Family*, 45, 841-849.
- Westman, M., & Bakker, A.B. (2008). Crossover of burnout among health care professionals. In J.R.B. Halbesleben (Ed.), *Handbook of stress and burnout in health care*. New York, NY: Nova Science.
- White, J. K., Hendriak, S. S., & Hendriak, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Journal of personality of and individual differences*, 37, 1519-1530.
- Young, M. E. & Long. L. L. (1998). *Counseling and therapy for couples*. Brooks/Cole, Publishing Company, USA.